

Η δύναμη της αφήγησης στην εκπαίδευση μέσω της οπτικοακουστικής και κινηματογραφικής δημιουργίας

Δρ. Δημήτρης Γουλής

Μέλος ΕΔΙΠ, Τμήμα Κινηματογράφου, Σχολή Καλών Τεχνών ΑΠΘ

Ο ψηφιακός - οπτικοακουστικός πολιτισμός και οι κάτοικοί του

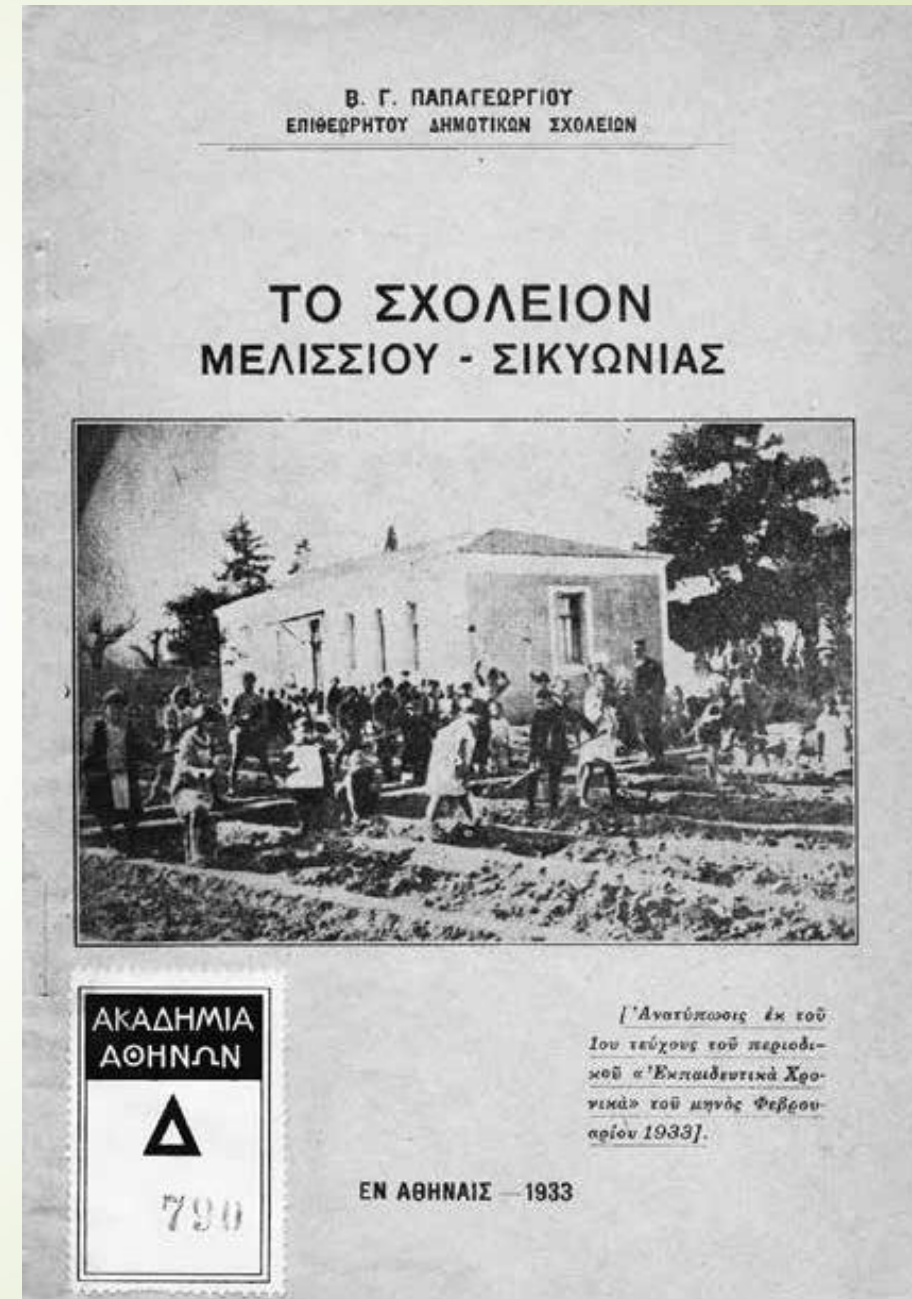
- Γηγενείς και μετανάστες, γνώστες και αδαείς.
- Η εκπαίδευση των μελλοντικών πολιτών, έτσι ώστε να κατανοούν και να αξιολογούν κριτικά τα προϊόντα του αλλά και να παράγουν ενδεχόμενα το δικό τους υλικό.
- Ο κινηματογράφος από πολύ νωρίς θεωρήθηκε ως ένα μέσο, που μπορεί να συμβάλλει στην συχνά αναγκαία υπέρβαση των τυποποιημένων προγραμμάτων της και των παγιωμένων σχημάτων και δομών της εκπαίδευσης, ως ένα σημείο αναφοράς στη ζωή των ανθρώπων και ακόμη περισσότερο των μαθητών/τριών.

Κινηματογράφος στο σχολείο, πώς ;

- ▶ Αυτόνομο μάθημα διδασκαλίας της τέχνης του κινηματογράφου
- ▶ Ως τμήμα της εκπαίδευσης στα ΜΜΕ
- ▶ Ως διδακτικό εργαλείο στο πλαίσιο άλλων μαθημάτων
- ▶ Η διδασκαλία του κινηματογράφου ως πολυτροπικού μέσου διδασκαλίας (ΤΠΕ)

Κινηματογράφος στο Μελίσσι Κορινθίας το 1930

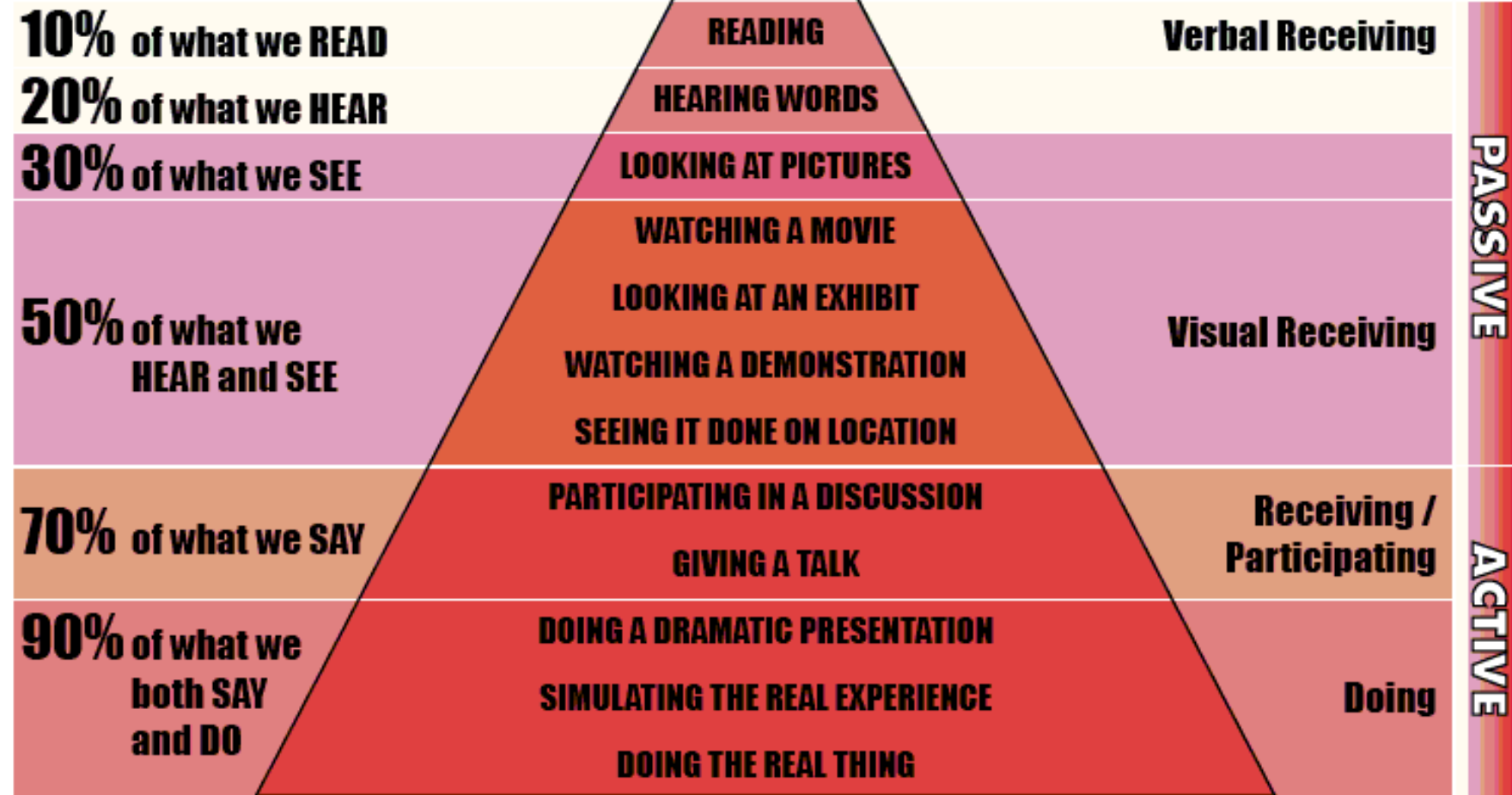
Στο διθέσιο σχολείο Μελισσίου Σικυωνίας, δυο φωτισμένοι δάσκαλοι, ο Γεώργιος Παπαγεωργίου και η Πηνελόπη Παπαγεωργίου, δημιουργούν ένα καλό «λαϊκό σχολείο» σύμφωνα με την έκθεση του επιθεωρητή Β.Γ. Παπαγεωργίου (Εκπαιδευτικά Χρονικά, Φεβρουάριος 1933). Και οι τρεις, παρότι συνεπώνυμοι, δεν έχουν συγγενική σχέση. Ένα σχολείο της φύσης, που λειτουργεί έναν μικρό συνεταιρισμό, καλλιεργεί τη γη και με τα έσοδα, εμπλουτίζει το σχολείο με βιβλία, εικόνες κλπ. Ακόμη αγοράζει κινηματογράφο και οργανώνει προβολές όχι μόνο για τους μαθητές αλλά και τους κατοίκους των γύρω χωριών!

Cone of Learning (Edgar Dale)

**After 2 weeks
we tend to remember...**

**Nature of
Involvement**

Κινηματογραφική Παιδεία (Film Education - Cinema Literacy)

- Ο κινηματογράφος στα μαθήματα
- Ο κινηματογράφος ως μάθημα
- Τα κινηματογραφικά εργαστήρια
- Κινηματογραφικές προβολές εκτός σχολικού προγράμματος

← Ποιος διδάσκει ;

Οπτικοακουστική αγωγή για τα ΜΜΕ (Media Literacy - οπτικοακουστικός γραμματισμός)

- Κριτική προσέγγιση των κάθε είδους οπτικοακουστικών κειμένων με τα εργαλεία, κυρίως, της κοινωνιολογικής ανάλυσης
- Παραγωγή οπτικοακουστικών κειμένων από τους/τις μαθητές/τριες

← Ποιος διδάσκει;

Οι τρεις βασικές περιοχές
που εφαρμόζονται ή
διεκδικούν θέση στον
χώρο της Εκπαίδευσης

Οπτικοακουστική αγωγή μέσω ΤΠΕ/ICT (Information and Communication Technology).

Η σύγκλιση των δύο προτάσεων

Παρά τις διαφορετικές αναφορές και τις επιμέρους αποκλίσεις ή και συγκλίσεις, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η εκπαίδευση οφείλει να κινηθεί προς τρεις παράλληλους άξονες, που αφορούν:

- **α.** τη δυνατότητα **πρόσβασης** και τη **θέαση** των κινηματογραφικού υλικού,
- **β.** την γνωστική πρόσληψη και **κριτική ανάλυσή του** και τέλος,
- **γ.** την **δημιουργία υλικού**, μετατρέποντας το θεατή σε ενεργό, αυτόνομο δημιουργό.

α. εξοικείωση και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από τον παγκόσμιο κινηματογράφο ή η απόλαυση της θέασης

- Μέσα από τη θέαση ποικίλων κινηματογραφικών ταινιών, τα παιδιά αποκτούν τη δυνατότητα να έρθουν καταρχήν σε επαφή με **προϊόντα υψηλής αισθητικής**, αλλά και να γνωρίσουν **νέες, διαφορετικές αναπαραστάσεις** του συναισθήματος, της γλώσσας του σώματος, σε άλλους τόπους και σε άλλους χρόνους, πέρα από τις οικείες εικόνες του δικού τους κόσμου.
- Έτσι, **«εθίζονται» σε εικόνες, που αντιστοιχούν σε κοινές ανθρώπινες συμπεριφορές**, οι οποίες προσφέρουν τη δυνατότητα ενσυναίσθησης και υπέρβασης αγκυλώσεων, μια και ο – ίσως μακρινός- «άλλος» τελικά μου μοιάζει!
- Επιπλέον, κυρίως μέσα από ταινίες, που έχουν αναφορά την παιδική ηλικία, οι μικροί θεατές **αναγνωρίζουν τα συναισθήματά τους**, τις δικές τους επιθυμίες, τις ανησυχίες και φόβους τους, ενεργοποιώντας πεδία έντονης συναισθηματικής επαφής με αυτά που συμβαίνουν στην οθόνη, τα οποία θα τους κάνουν χαρούμενους, θα τους ανακουφίσουν ή θα τους ξεμπλοκάρουν.
- Είναι ένας ευχάριστος τρόπος να έρθουν σε επαφή με είδη και ταινίες από τον παγκόσμιο κινηματογράφο, που πιθανόν **ούτε γνωρίζουν ούτε θα αποφάσιζαν να αναζητήσουν.**

β. Η καλλιέργεια των κριτικών δεξιοτήτων με στόχο τη δημιουργία ενός υποψιασμένου θεατή.

- Μέσα από την κριτική επεξεργασία μιας ταινίας ο μικρός θεατής αποκτά την ικανότητα να αξιολογεί ό,τι βλέπει και να επιχειρηματολογεί για την άποψή του βασιζόμενος στα δικά του αισθητικά κριτήρια.
- Η ματιά του γίνεται περισσότερο αναλυτική και η διάθεσή του ερευνητική. Έτσι, η απόλαυση μιας ταινίας αποκτά μια ακόμη, συχνά παιγνιώδη διάσταση, δηλαδή τη δυνατότητα να μπορεί βυθίζεται αλλά και να αποστασιοποιείται από τη μυθοπλασία, να ψυχαγωγείται αλλά ταυτόχρονα να αναρωτιέται.
- Και πάντοτε οι δυο ματιές του, εκείνη του ανυποψιάστου και η άλλη του υποψιασμένου θεατή, δεν ανταγωνίζονται, αλλά συνυπάρχουν ταυτόχρονα και αλληλοσυμπληρώνονται.
- Η απόλαυση της ταινίας δε σταματά, απλά εμπλουτίζεται.

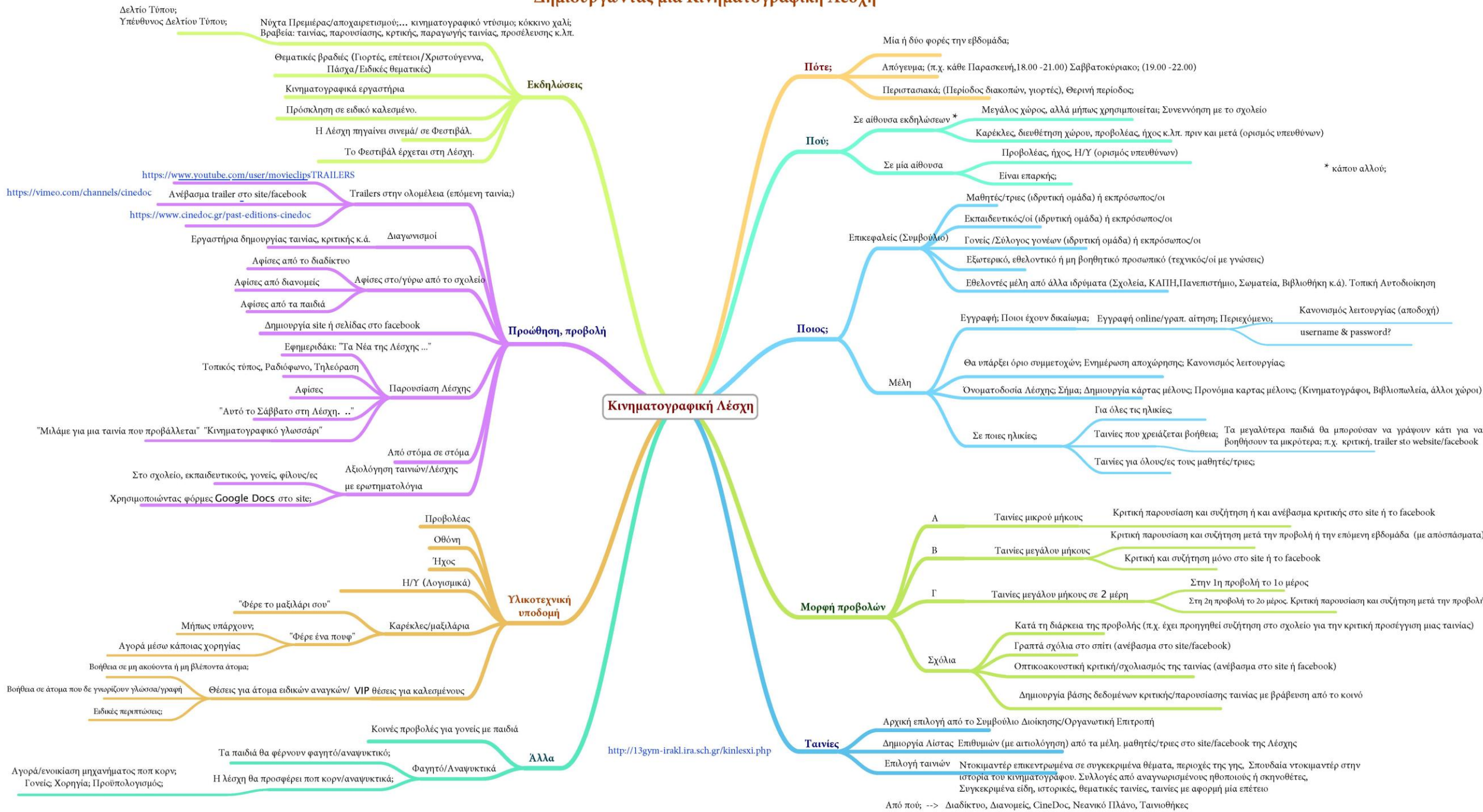
γ. η δημιουργία κινηματογραφικού υλικού από τους μικρούς θεατές.

- ▶ Πρόκειται για μια **δημιουργική, ψυχαγωγική και παραγωγική** πτυχή, η οποία έχει ακόμη μια σημαντική παράμετρο, σε αυτό το **κυκλικό παιχνίδι μεταξύ θέασης και δημιουργίας**: καθώς επιστρέφει στη θέαση μιας ταινίας, ο θεατής ως δημιουργός πια, εμπλουτίζει τη ματιά του κι αποκωδικοποιεί με νέους τρόπους τις ταινίες, που περνούν μπροστά από τα μάτια του, σε μια αέναη διαδικασία, που ανοίγει την όρεξη και για τις δύο διαδικασίες.
- ▶ Η ολοένα και αυξανόμενη εξοικείωση, που έχουν τα παιδιά με την ψηφιακή τεχνολογία και τη χρήση της, σε υπολογιστές, τάμπλετ και κινητά τηλέφωνα, μας υπενθυμίζει ότι για τους «αυτόχθονες» κατοίκους του ψηφιακού μας κόσμου, η γνώση του μέσου είναι πια σχεδόν δεδομένη. Με άλλα λόγια κατέχουν την τεχνική.
- ▶ Η εξοικείωση με την κινηματογραφική γλώσσα δεν πρέπει να εξαντλείται στην απόκτηση απλών, πρακτικών δεξιοτήτων χρησιμοποίησης της της κάμερας, ούτε στην απόκτηση γνώσεων γύρω από την ορολογία και τις κινηματογραφικές τεχνικές, γιατί πάνω απ' όλα, **η κινηματογραφική δημιουργία είναι ένα γεγονός τέχνης και επικοινωνίας και όχι μόνο ένα αντικείμενο τεχνικής.**
- ▶ Αυτά **τα κινηματογραφικά εργαστήρια**, τα οποία μπορούν να υλοποιηθούν εντός και εκτός σχολικού ωραρίου, αποτελούν μία σημαντική παράμετρο στον οπτικοακουστικό γραμματισμό των μελλοντικών πολιτών της ψηφιακής εποχής.

πραγματοποίηση προβολών εκτός του σχολείου

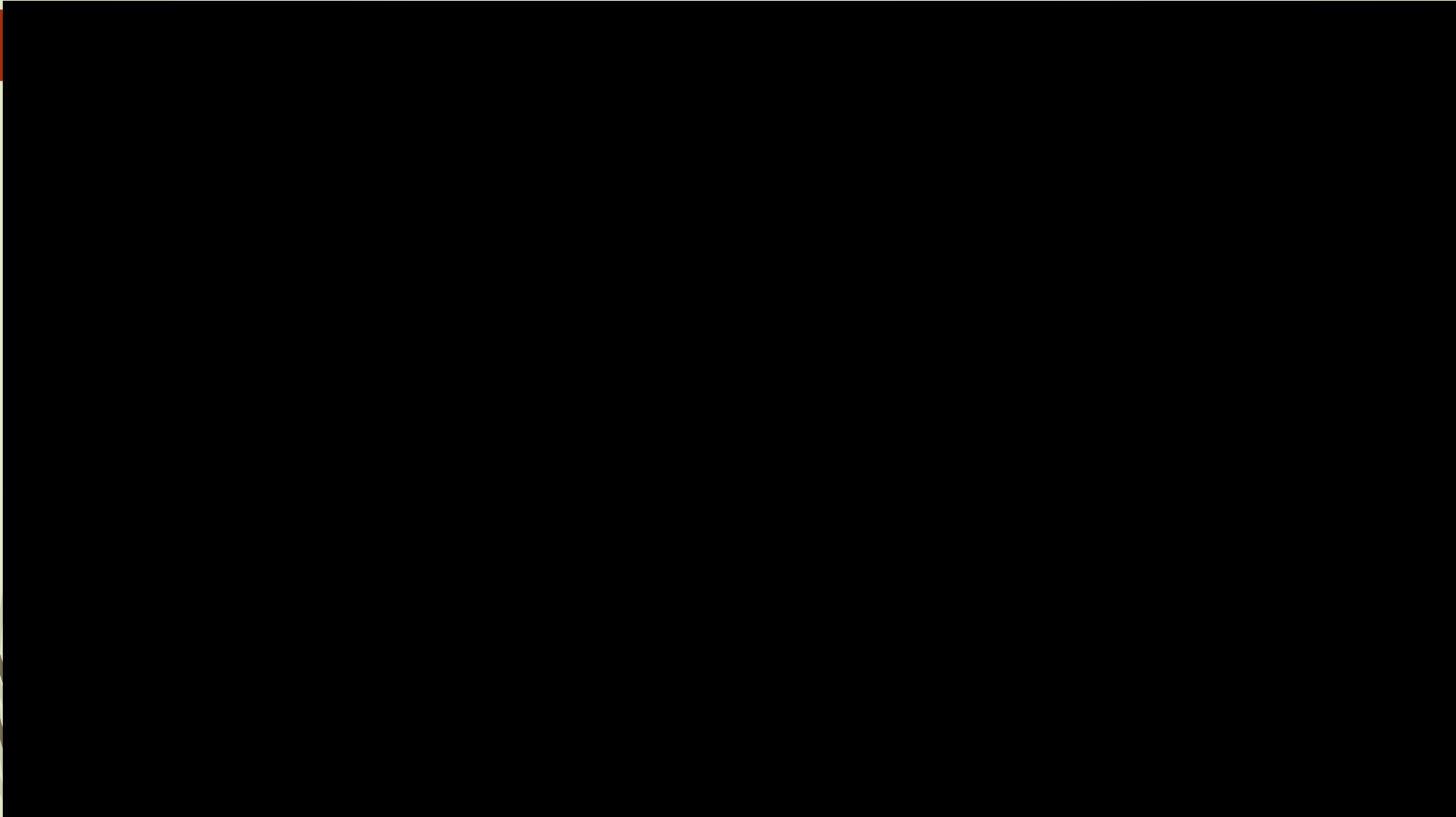
- Το **τέταρτο αίτημα** αφορά **προβολή ταινιών εκτός του σχολικού χώρου** πραγματοποιείται ήδη σε αρκετά σχολεία με τη μορφή επίσκεψης σε κάποιον κινηματογράφο ή με τον δανεισμό dvd και την προβολή του σε μη διδακτικό χρόνο σε κάποια σχολική γιορτή ή εκδήλωση. Σε αυτή την περίπτωση μπορεί η προβολή της ταινίας να επιλεγεί από τον διδάσκοντα για να ενισχύσει το γνωστικό υλικό για το αντίστοιχο μάθημα ή για τη συζήτηση ενός θέματος που έγινε ή θέλει να συζητηθεί στην τάξη.
- Σε αυτή την περίπτωση μπορεί οι μαθητές να έχουν μία εναλλακτική κινηματογραφική εμπειρία, καθώς πρόκειται για **ταινίες που δεν θα επέλεγαν να δουν στο σπίτι τους**.
- Εδώ, πρέπει να διασφαλίζεται περεταίρω τριβή με το κινηματογραφικό μέσο, ενώ είναι απαραίτητη η ανάπτυξη προβληματισμών αλλά και ωφέλιμου διαλόγου των μαθητών/τριών με τον υπεύθυνο διδάσκοντα.
- Προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλλει **η δημιουργία κινηματογραφικής λέσχης**

Δημιουργώντας μια Κινηματογραφική Λέσχη

Η εφαρμογή του Προγράμματος στο Τμήμα Κινηματογράφου ΑΠΘ

- ▶ Στο Τμήμα Κινηματογράφου της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. στο πλαίσιο του μαθήματος Παιδαγωγική (7ο και 8ο εξάμηνο) επιχειρείται η συνολική αξιοποίηση της εμπειρίας που απέκτησαν οι φοιτητές/ριες στη διάρκεια των σπουδών τους μέσω της εφαρμογής ενός προγράμματος «κινηματογραφικής εκπαίδευσης/παιδείας» στα σχολεία της Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για ένα μάθημα που έχει **θεωρητική και πρακτική εφαρμογή**.
- ▶ Το πρόγραμμα ξεκίνησε ο αείμνηστος Παύλος Πανταζής το 2010 και έως το τέλος της ακαδημαϊκής χρονιάς 2018 -2019 κατά προσέγγιση έγιναν περίπου 300 εργαστήρια σε σχολικές τάξεις στα οποία συμμετείχαν περίπου 6.000 μαθητές.
- ▶ Το ηλικιακό εύρος εκτείνεται από το Νηπιαγωγείο έως την Γ' Λυκείου.
- ▶ Το γεωγραφικό του εύρος επιβεβαιώνει την ευελιξία του

-
- Στο πρώτο εξάμηνο (χειμερινό) οι φοιτητές/τριες, αποκτούν **τις θεωρητικές αρχές και κάνουν τον πρακτικό σχεδιασμό**, τα οποία καλούνται να εφαρμόσουν το επόμενο εξάμηνο στα σχολεία. Στο πλαίσιο των μαθημάτων γίνεται **παρουσίαση των κυριότερων θεωρητικών ρευμάτων**, από όπου αντλεί η Κινηματογραφική Εκπαίδευση τις αρχές της είτε ως αυτόνομη διαδικασία και πρακτική (Film Education/Literacy) είτε ως μέρος των MME (Media Education/Literacy).
 - Στη συνέχεια παρουσιάζεται **ο σχεδιασμός της διδασκαλίας για την υλοποίηση μιας κινηματογραφικής ταινίας στο σχολείο** (σχέδιο διδασκαλίας, καλές πρακτικές). Ακολουθούν παραδείγματα ασκήσεων πριν από την παραγωγή μιας ταινίας με μαθητές/τριες και στη συνέχεια παρουσιάζονται οι παιδαγωγικές αρχές, που είναι απαραίτητες για την προσέγγιση των μαθητών/τριών κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος.
 - Τέλος, παρουσιάζονται οι **θεσμικές προσπάθειες εφαρμογής προγραμμάτων** στην Ελλάδα, το θεσμικό πλαίσιο που επικρατεί σε ευρωπαϊκές χώρες καθώς και καλές πρακτικές, που υλοποιήθηκαν από φοιτητές/τριες κατά τα προηγούμενα ακαδημαϊκά έτη.

Στο επόμενο εξάμηνο (εαρινό) οι φοιτητές εργάζονται ανά δύο επί 7-9 δίωρα επί ισάριθμες εβδομάδες σε σχολεία, που έχουν δηλώσει συμμετοχή στο πρόγραμμα που γίνεται σε συνεργασία με τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής και Δυτικής Θεσσαλονίκης, καθώς επίσης και σε άλλες περιφέρειες όταν υπάρχει η δυνατότητα.

- **Η εργασία στο σχολείο καλύπτει θέματα όπως η ιστορία του κινηματογράφου, τα είδη του κινηματογράφου, παραδείγματα ταινιών από τη γέννηση του κινηματογράφου έως σήμερα, βασικές έννοιες στον κινηματογράφο, συντελεστές της κινηματογραφικής διαδικασίας, σενάριο, διανομή ρόλων, γυρίσματα κ.λπ. καθώς επίσης και θέαση ταινιών. Στόχος είναι οι μαθητές να αντλήσουν ευχαρίστηση, να καλλιεργήσουν κριτικές δεξιότητες, να μάθουν και να κατανοήσουν ολόκληρη τη διαδικασία και την πορεία κατασκευής μιας ταινίας καθώς και να δημιουργήσουν μια ταινία (χωρίς όμως αυτό να αποτελεί αυτοσκοπό).**
- Επιπλέον στόχος είναι να αξιολογείται το πρόγραμμα σε σχέση με την πιθανή εισαγωγή του στα αναλυτικά προγράμματα Α/θμιας και Β/μιας εκπαίδευσης καθώς και τα πιθανά οφέλη του.

Κινηματογράφος στα σχολεία τον καιρό της πανδημίας

- Σύγχρονη, ασύγχρονη και μεικτή εξ αποστάσεως διδασκαλία του κινηματογράφου στα σχολεία
- Δημιουργία βάσης δεδομένων εξ αποστάσεως διδασκαλίας του κινηματογράφου
- Δημιουργία βάσης δεδομένων εξ αποστάσεως κριτικής προσέγγισης κινηματογραφικού και οπτικοακουστικού υλικού.

4ο μάθημα Κινηματογράφου- Σκηνοθεσία & Φωτογραφία,
Μαρία Γιαννακού, Μαρία Χαρτοματσίδου

6ο μάθημα Κινηματογράφου- Το σενάριο,
Μαρία Γιαννακού, Μαρία Χαρτοματσίδου

Αξιολόγηση του προγράμματος και στάσεις απέναντι σε ζητήματα κινηματογραφικής παιδείας/εκπαίδευσης

Ασημένια Γκόρη, Ευδοκία Εδιάρου, Χριστίνα Τσακμακά
Ακαδημαϊκό έτος 2018-2019

Μαθητές: 339

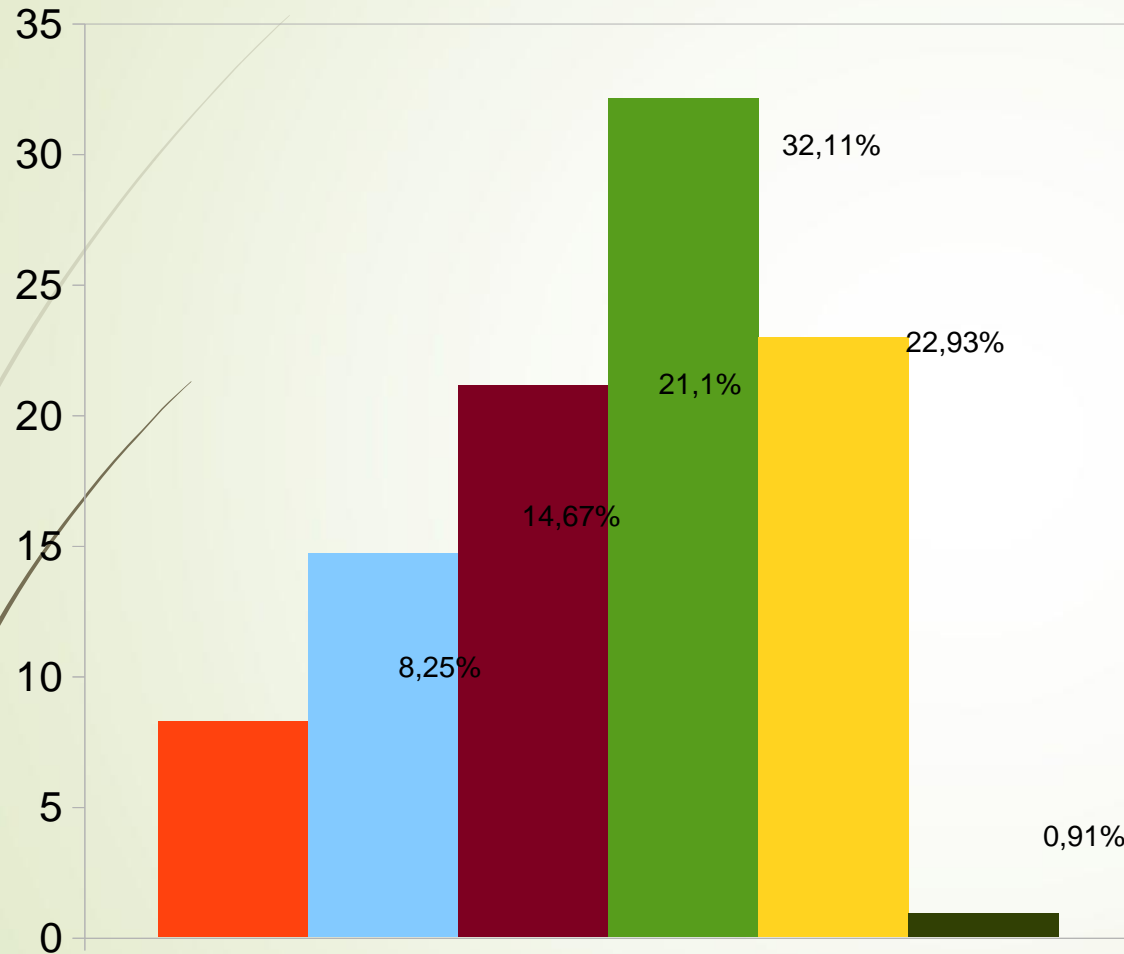
Φοιτητές: 47

Εκπαιδευτικοί: 32

➤ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ

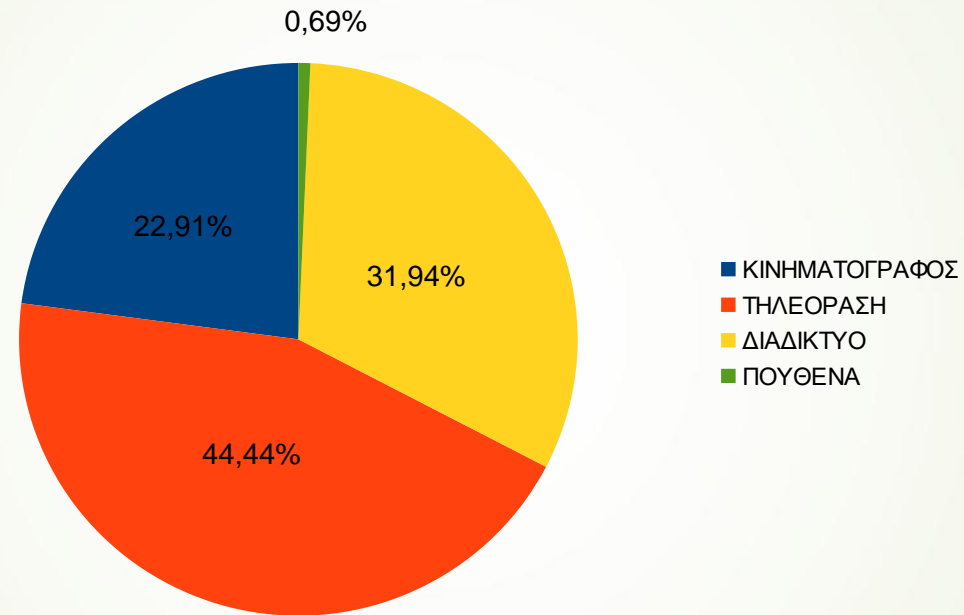

Βλέπεις ταινίες;

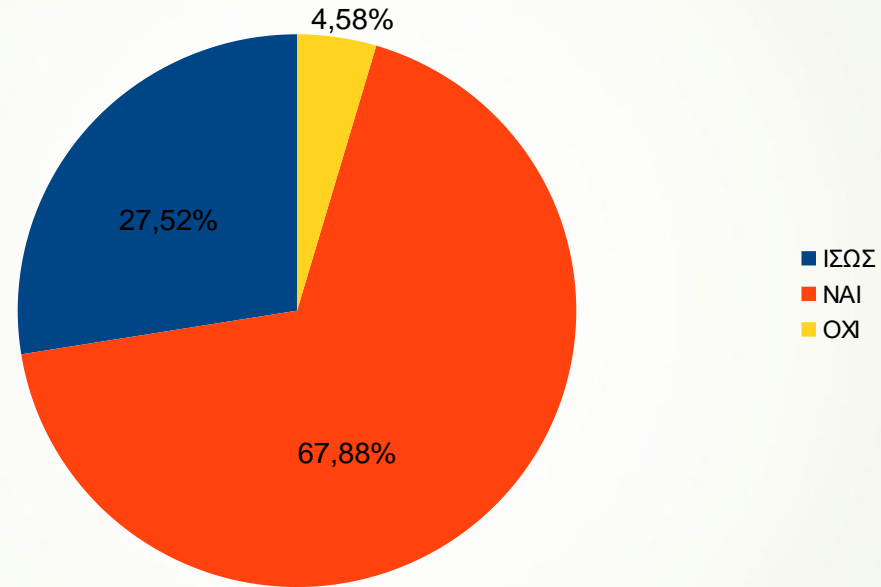
- Σπάνια
- 1-2 φορές το μήνα
- 1 φορά την εβδομάδα
- περισσότερες από 1 φορά την εβδομάδα
- σχεδόν κάθε μέρα
- Ποτέ

Που παρακολουθείς ταινίες;

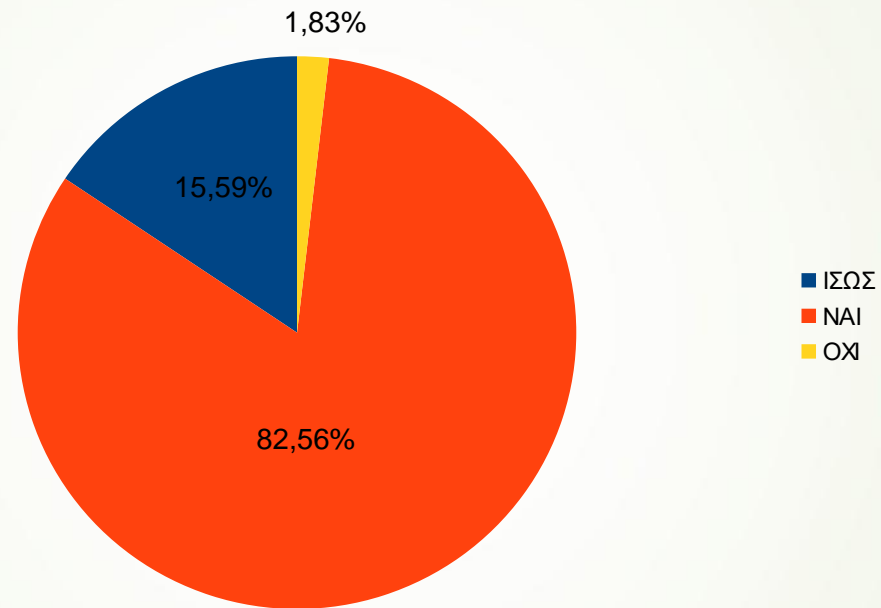
1. Τηλεόραση
2. Διαδίκτυο
3. Κινηματογράφος

Θα συμμετείχες ξανά σε πρόγραμμα κινηματογραφικής εκπαίδευσης;

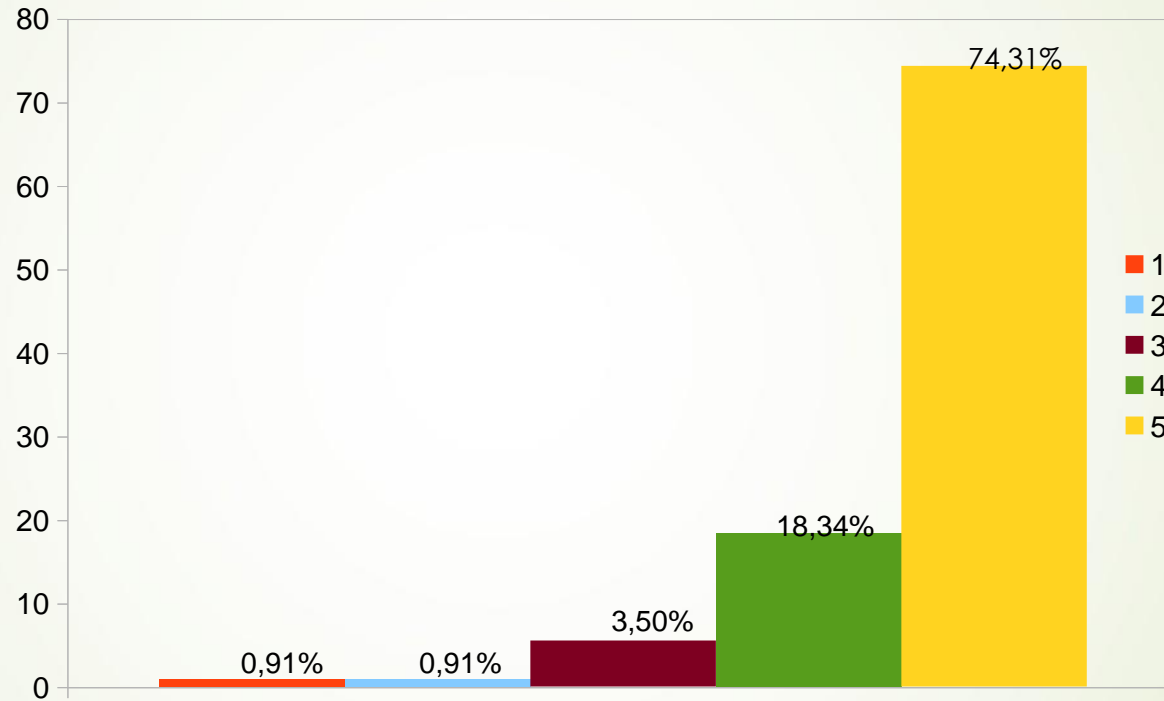
67,88% - Ναι
27,52% - Ίσως

Θα ήθελες να υπάρχει μάθημα κινηματογράφου στο σχολείο;

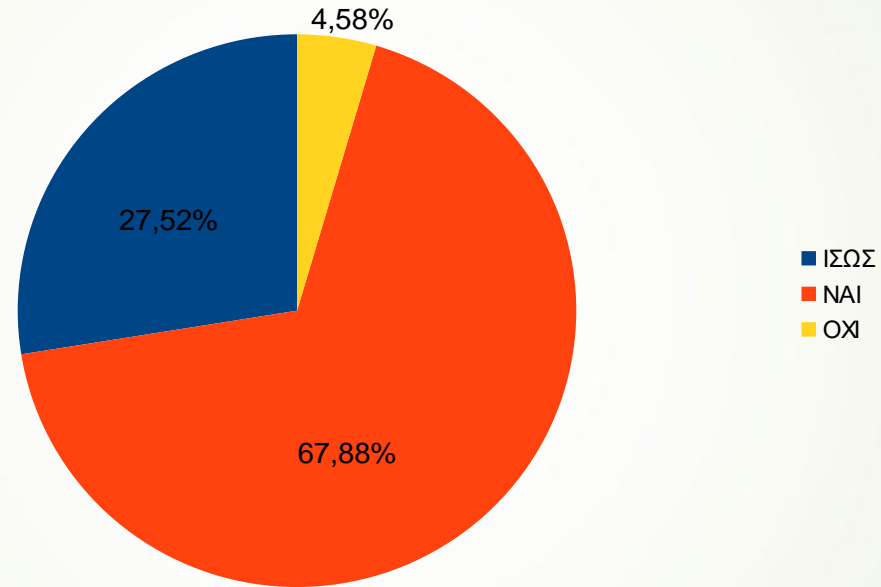
82,56% - Ναι

Σου άρεσε το πρόγραμμα κινηματογραφικής εκπαίδευσης;

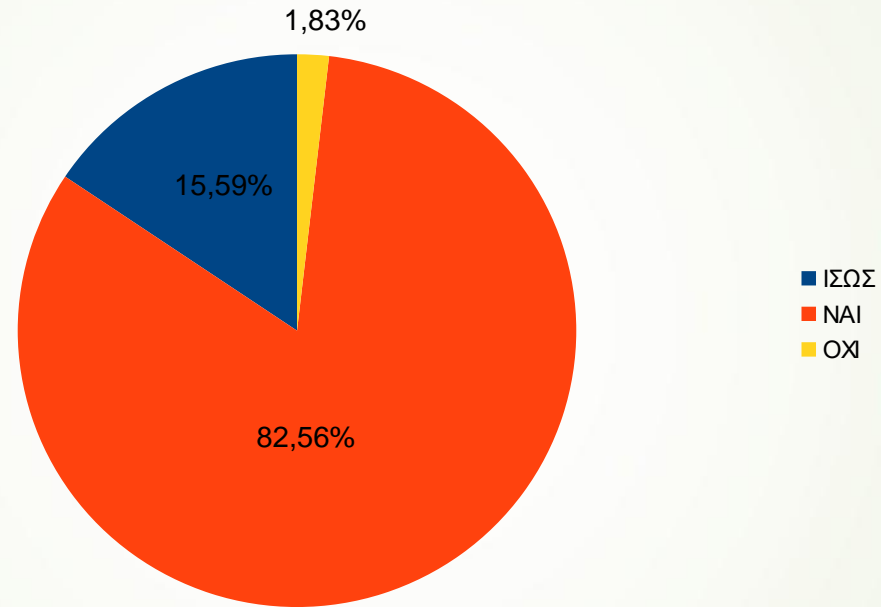
74,31% - Πάρα πολύ
18,34% - Πολύ

Θα συμμετείχες ξανά σε πρόγραμμα κινηματογραφικής εκπαίδευσης;

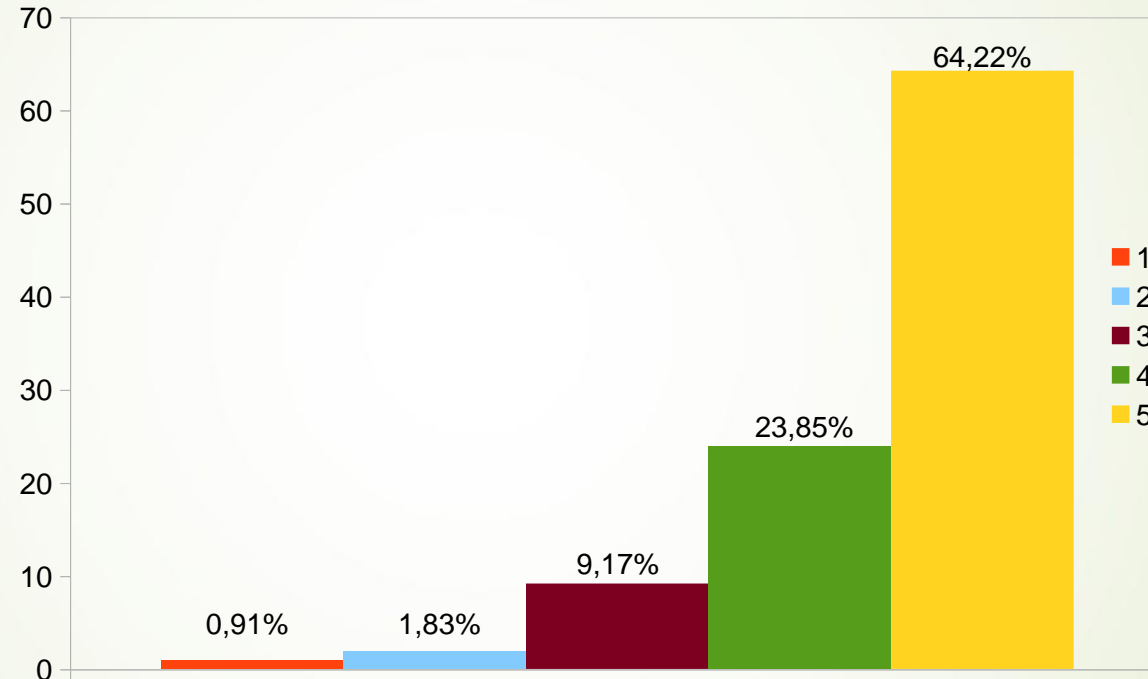
67,88% - Ναι
27,52% - Ίσως

Θα ήθελες να υπάρχει μάθημα κινηματογράφου στο σχολείο;

82,56% - Ναι

Τι επίδραση είχε στις σχέσεις σου με τους συμμαθητές σου η συμμετοχή σου στο πρόγραμμα;

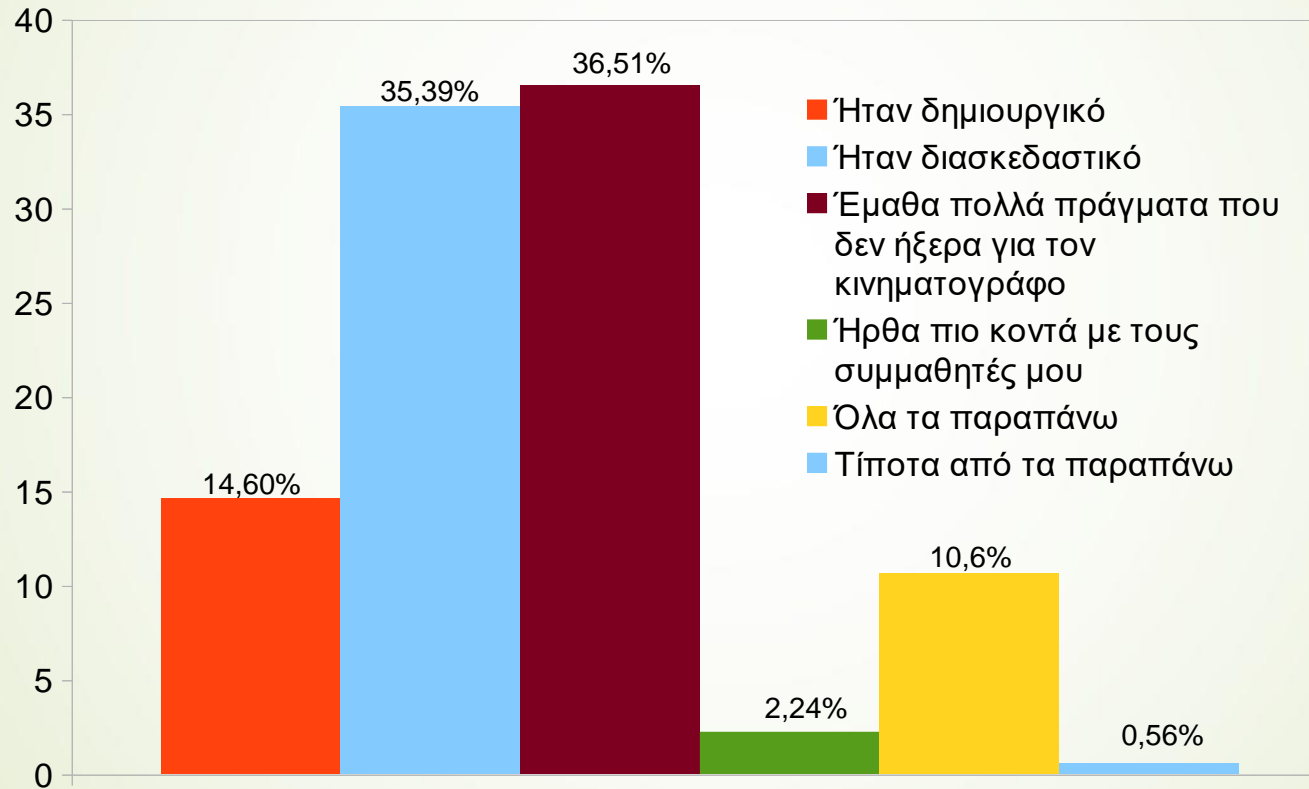

64, 22% - Πολύ Θετική
23, 85% - Θετική

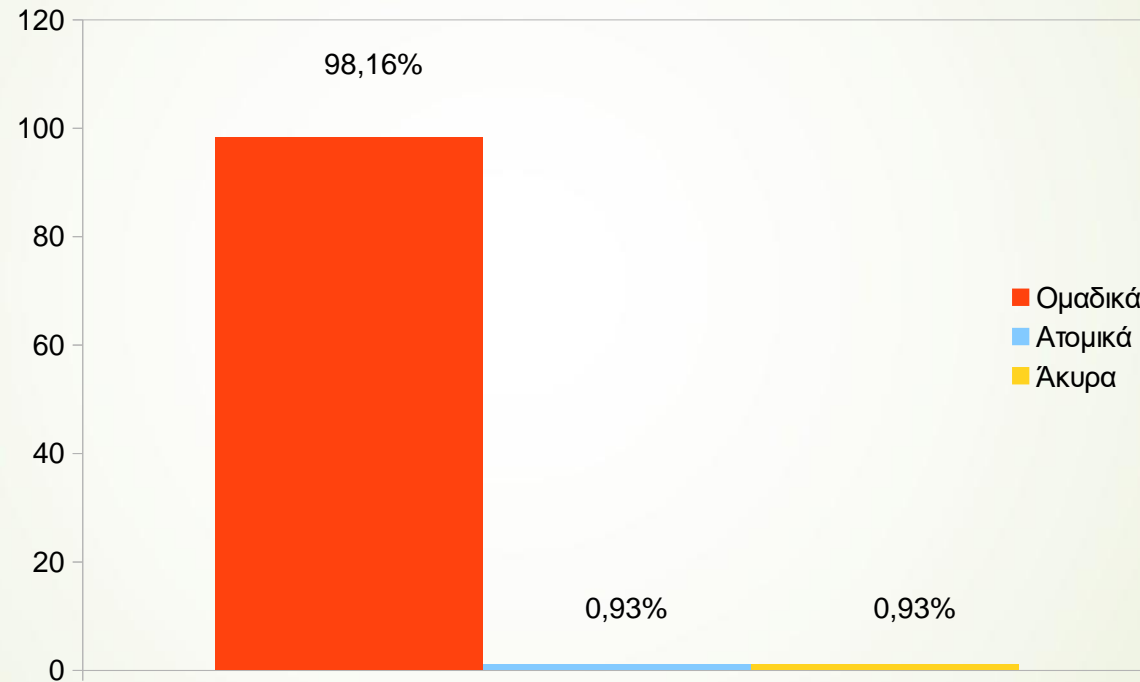
Τι σας άρεσε περισσότερο από τη συμμετοχή σας στο πρόγραμμα;

- συνεργασία με τους/τις φοιτητές/τριες
(Ομαδικότητα, συνεργασία)
- επαφή με τον κινηματογραφικό εξοπλισμό
(Δεξιότητες, γνώσεις ΤΠΕ)
- ελευθερία και δημιουργικότητα
(Δημιουργικότητα, πρωτοβουλία, ευχαρίστηση)
- μοντάζ, σενάριο, ιστορία, υποκριτική
(Γνώσεις, επαφή με την κινηματογραφική γλώσσα, δημιουργικότητα, έκφραση)

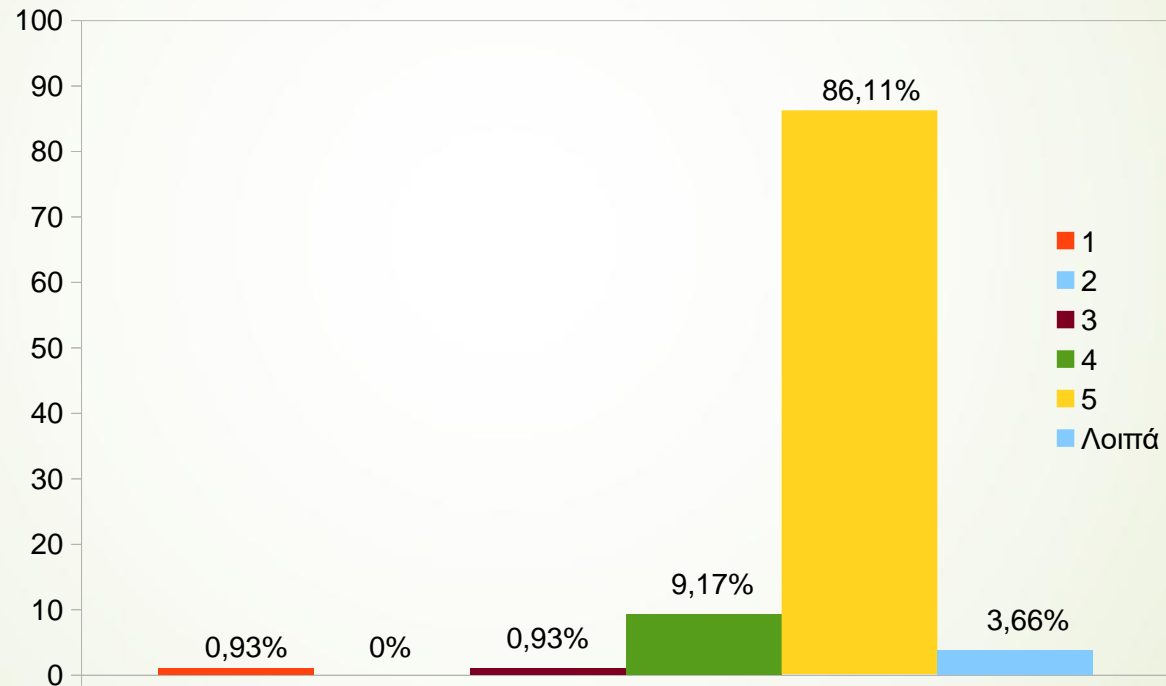
Τι σου άρεσε περισσότερο στο μάθημα;

Πιστεύεις πως είναι ένα μάθημα στο οποίο οι μαθητές/τριες πρέπει να δουλεύουν σε ομάδες ή ατομικά;

Σου άρεσε η συνεργασία με του/τις φοιτητές/τριες του Τμήματος Κινηματογράφου ΑΠΘ;

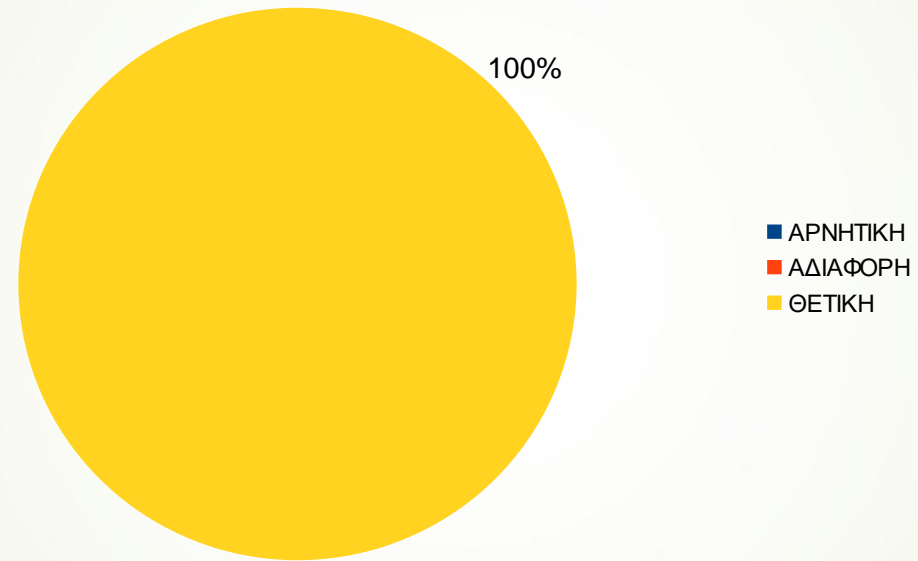
Έμαθες κάτι καινούριο;

- Συνεργασία
- Εξοικείωση με κινηματογραφικό εξοπλισμό
- Τη δυσκολία διαδικασίας γυρίσματος
- Μοντάζ
- Κριτική σκέψη απέναντι σε οπτικοακουστικά μέσα

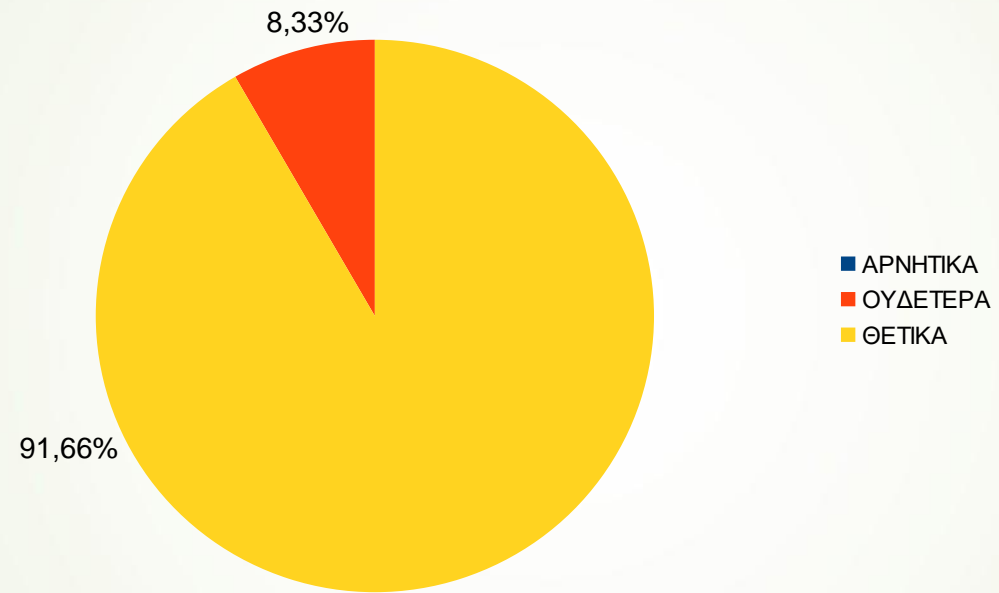
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ Δ/ΝΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Πώς φάνηκε στα παιδιά αυτή η διαδικασία;

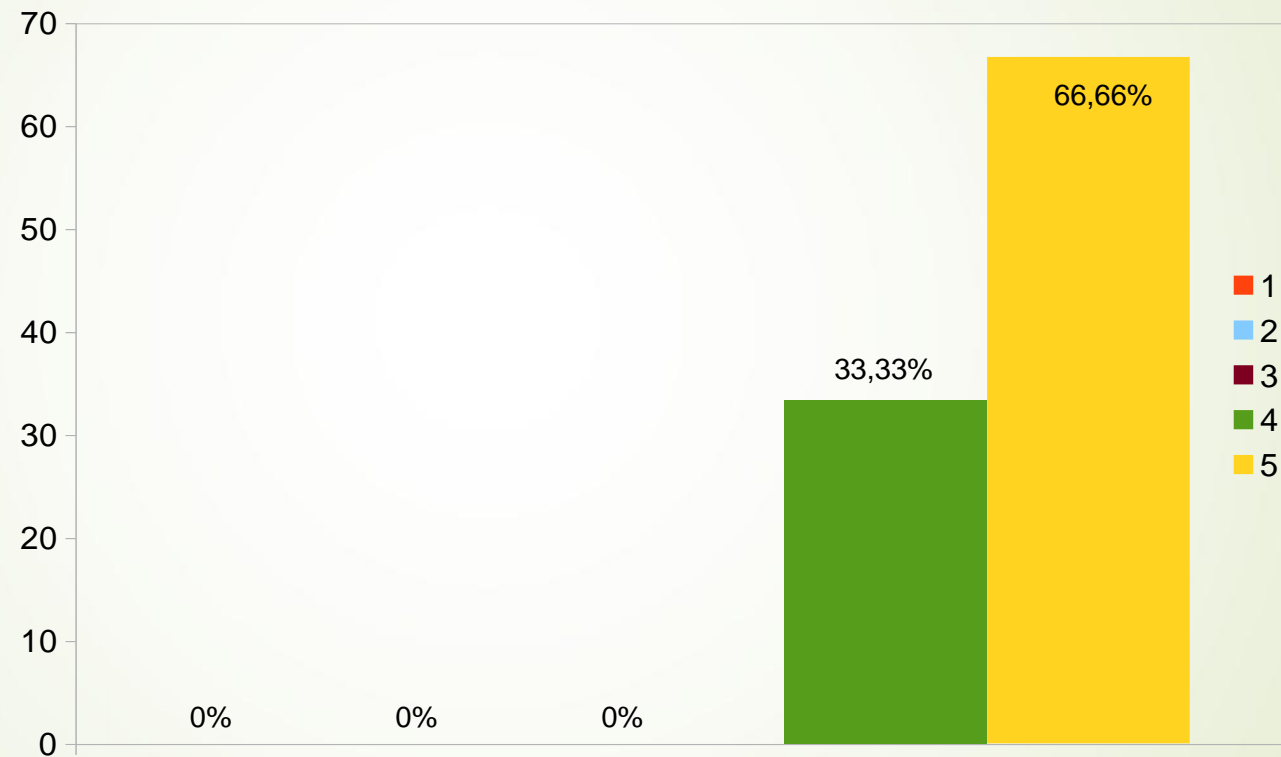
Πώς λειτούργησε το πρόγραμμα στις κοινωνικές σχέσεις των μαθητών;

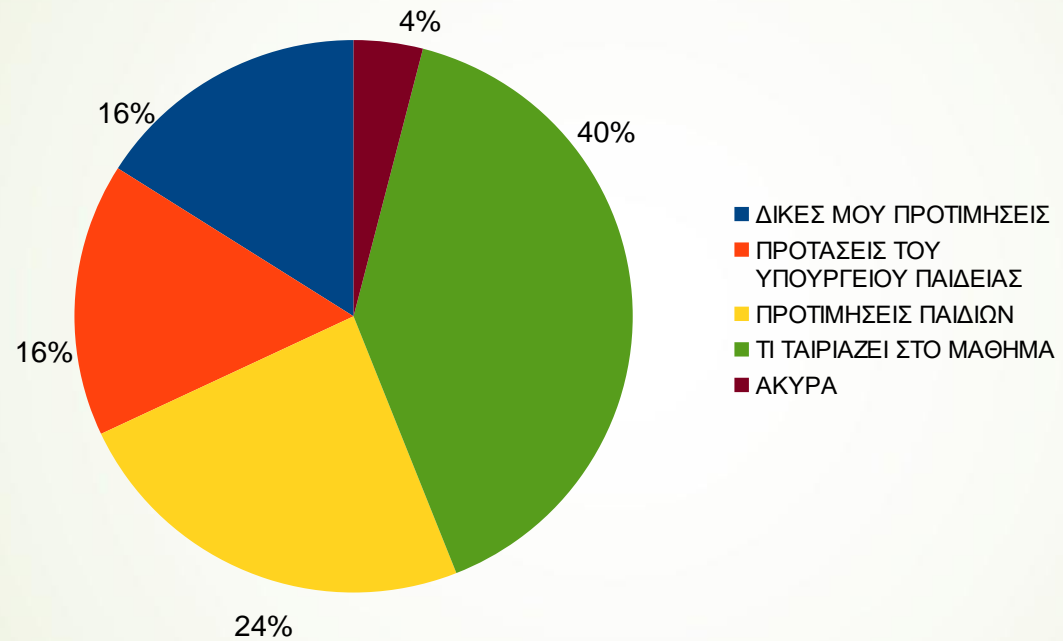
Τι κερδίσατε εσείς μέσα από αυτήν την εμπειρία;

- Γνώρισα καλύτερα τους μαθητές/ μαθητριάς μου, τα πιθανά τους ταλέντα.
- Εξασκήθηκαν στο γραπτό λόγο και της συγγραφής σεναρίου και δούλεψαν ομαδικά για να φέρουν εις πέρας την ταινία τους
- Η συγκεκριμένη εμπειρία ανέδειξε χαρακτηριστικά και στοιχεία που διαθέτουν οι μαθητές και δεν έχουν τη δυνατότητα να εκδηλώσουν στο πλαίσιο της τυπικής εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Με βοήθησε να αντλήσω επιπλέον πληροφορίες για τα ενδιαφέροντα των μαθητών μου και τα ταλέντα τους
- Μαθητές με χαμηλές επιδόσεις στο μάθημα, ανέδειξαν ταλέντα με αποτέλεσμα να κερδίσουν την εκτίμηση των συμμαθητών τους

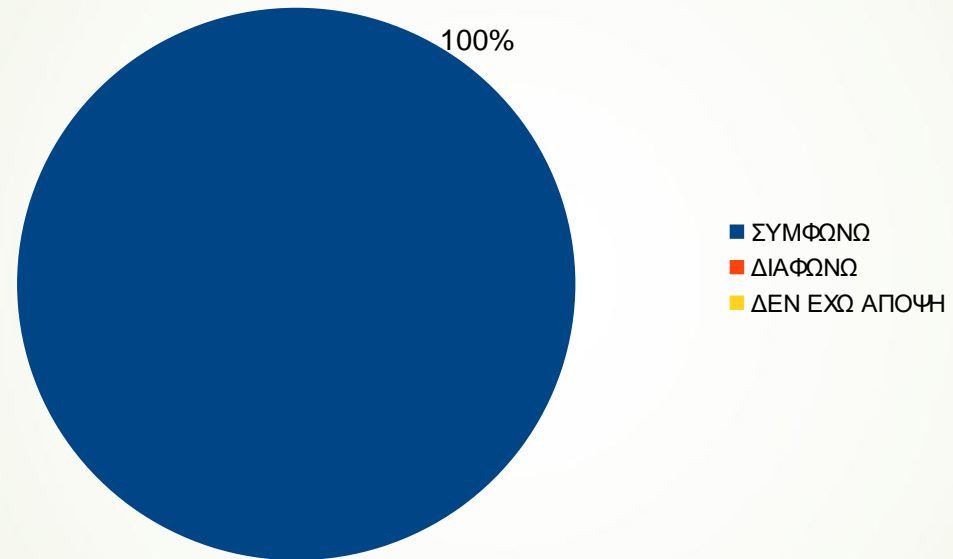
Η κινηματογραφική εκπαίδευση ως διδακτική προσέγγιση έχει θετική αποδοχή από τους μαθητές;

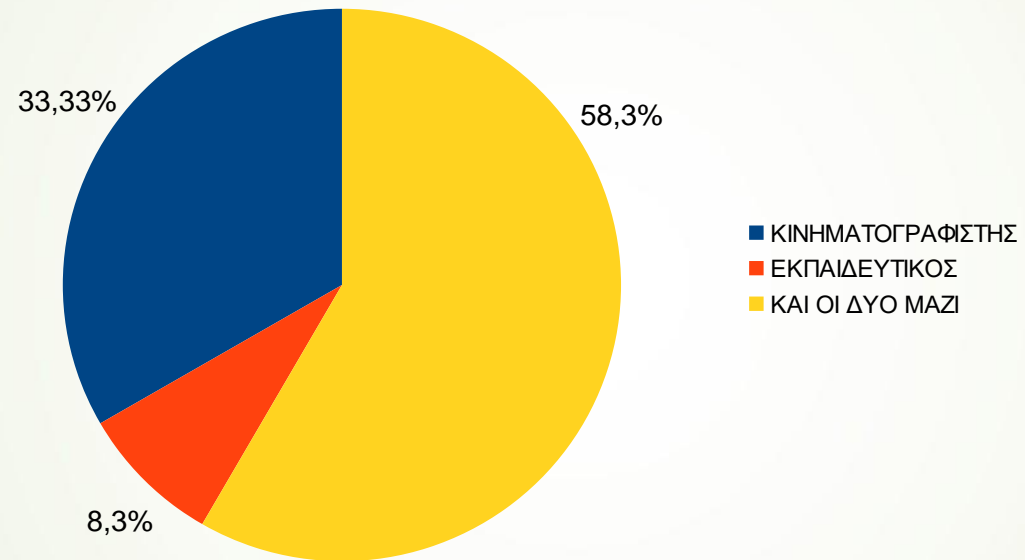
Με ποιό κριτήριο επιλέγετε ή θα επιλέγατε ταινίες για τους μαθητές σας;

Ποιά είναι η άποψή σας για την εισαγωγή του κινηματογράφου στο εκπαιδευτικό σύστημα;

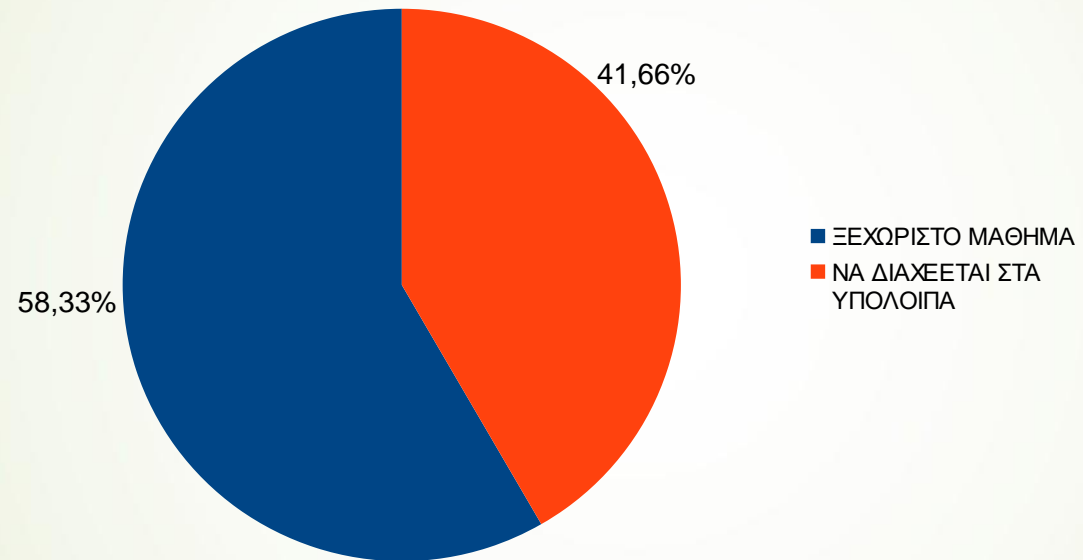

Εάν συμφωνείτε με την παραπάνω ερώτηση, ποιός κατά τη γνώμη σας, είναι καταλληλότερος να διδάξει αυτό το μάθημα;

58,3% - Και οι δύο μαζί

Αν συμφωνείτε στην ερώτηση 2, πιστεύετε ότι θα έπρεπε να ενταχθεί σαν ξεχωριστό μάθημα ή να διαχέεται στα υπόλοιπα;

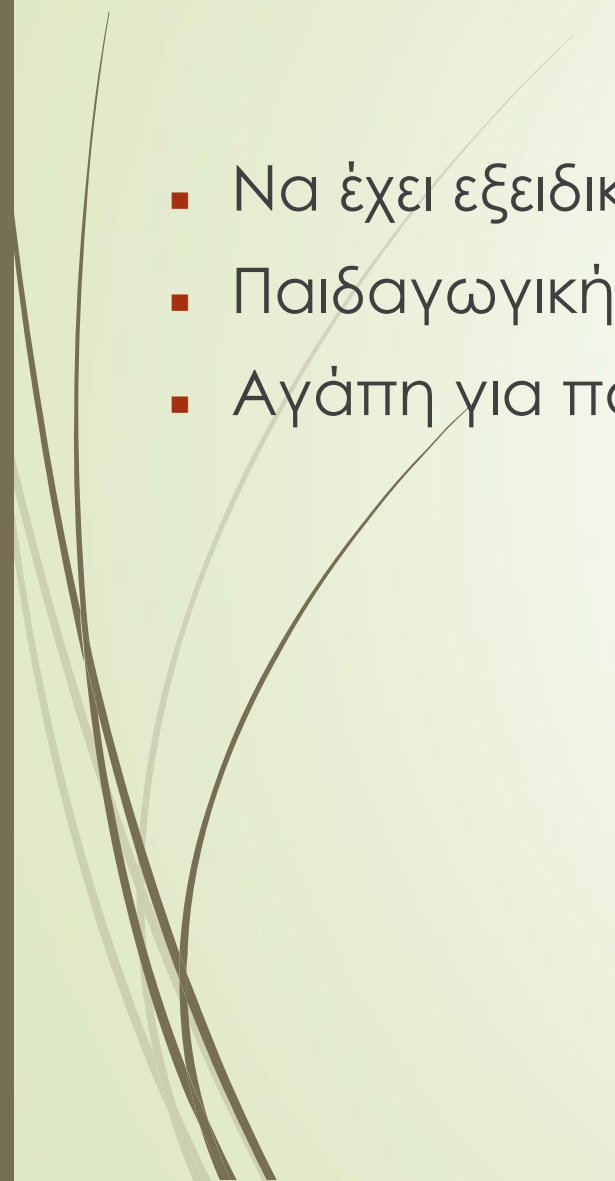

Τι εφόδια πρέπει να έχει ένας εκπαιδευτικός για να διδάξει το μάθημα στην τάξη;

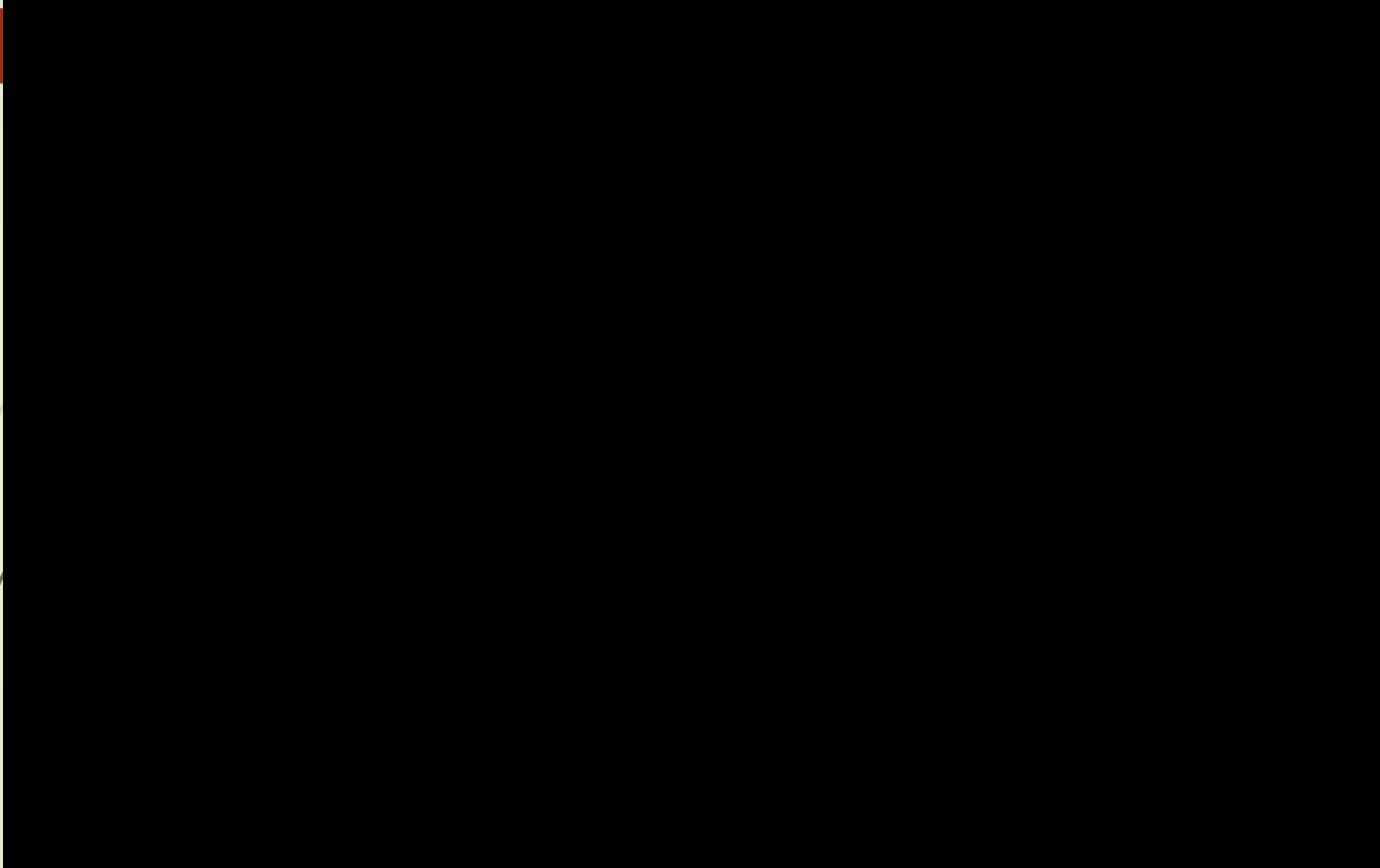
- Να έχει παρακολουθήσει επιμορφωτικά σεμινάρια σχετικά με το αντικείμενο
- Να έχει βασικές γνώσεις του αντικειμένου
- Να έχει γνώσεις ΤΠΕ
- Να έχει θέληση και διάθεση για συνεργασία με τα παιδιά

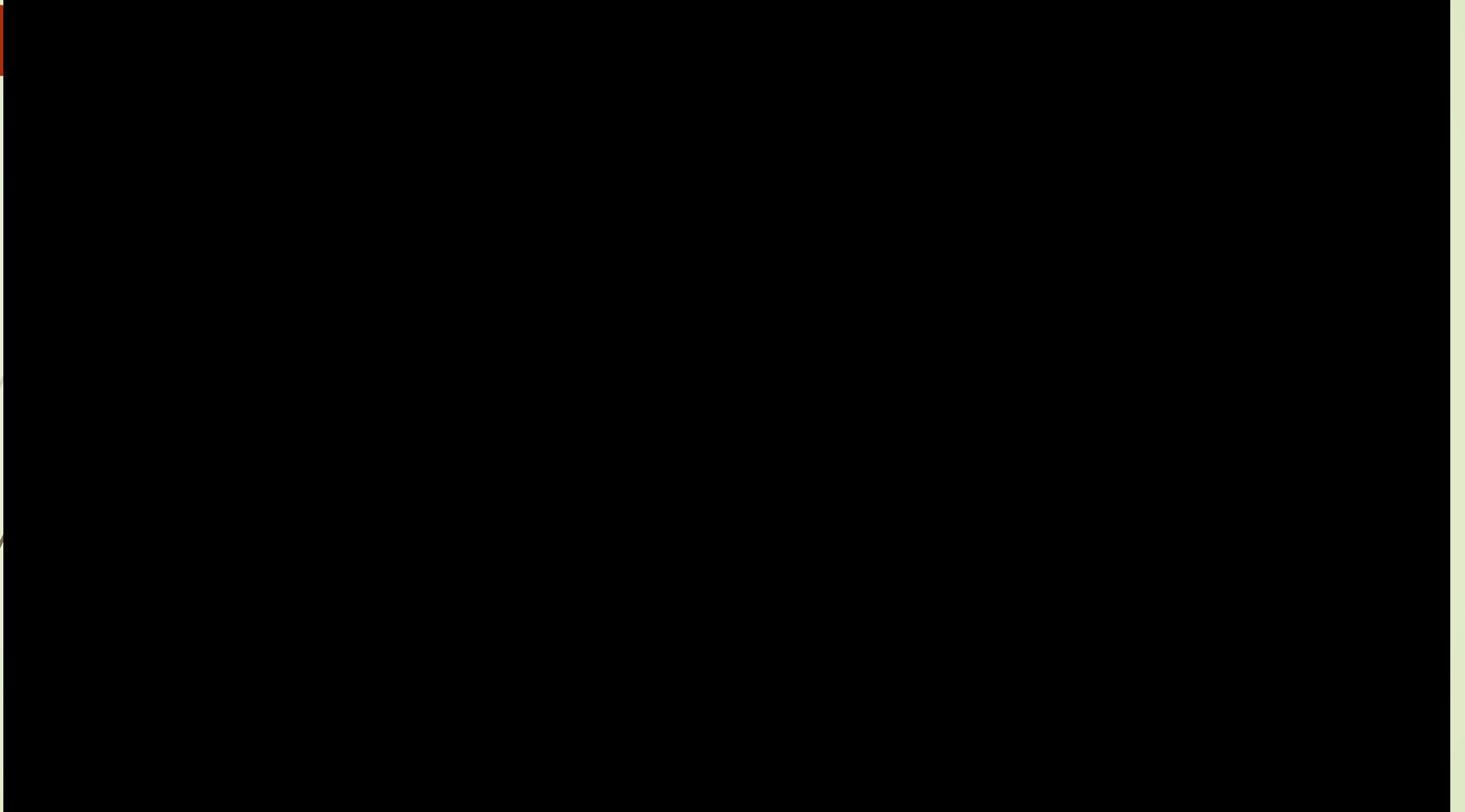
Τι εφόδια πρέπει να έχει ένας κινηματογραφιστής για να διδάξει το μάθημα στην τάξη;

- Να έχει εξειδικευμένη γνώση κινηματογράφου
 - Παιδαγωγική επάρκεια
 - Αγάπη για παιδιά
-

«Ταξίδι στον Κρόνο», 3^ο Νηπιαγωγείο Σταυρούπολης, Αριστοτέλης Φρεγγίδης, Κυριακή Μπέλλου

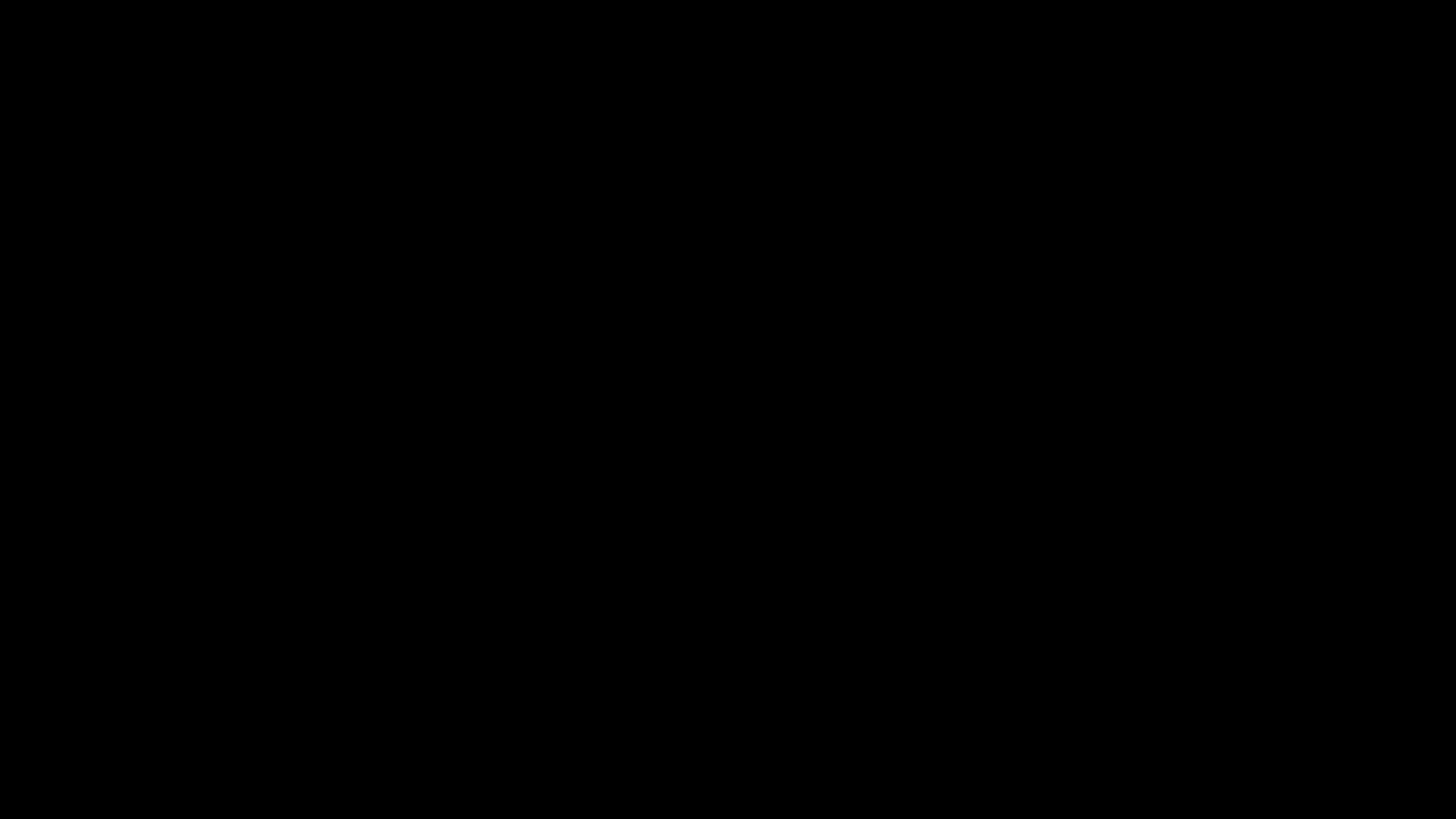
“ΑΤΜ”, 2ο Δημοτικό Πυλαίας, Ορφέας Αντουλινάκης, Μαριλένα Δημήτρη

"After School", 1° ΕΠ.ΑΛ. Ρόδου, Εμμανουέλα Σαρούκου, Έλενα Παληγιάννη

AFTER SCHOOL
After school
AFTER SCHOOL

“Πέρασμα” Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας, Νεφέλη Αλεξάνδρου, Ελένη Κοξένογλου

Η δύναμη της αφήγησης στην εκπαίδευση μέσω της οπτικοακουστικής και κινηματογραφικής δημιουργίας

Δρ. Δημήτρης Γουλής

Μέλος ΕΔΙΠ, Τμήμα Κινηματογράφου, Σχολή Καλών Τεχνών ΑΠΘ